NUMER SPRAWOZDAWCZY. **Opłata ryczałtowa.**

SPRAWY NAUCZYCIELSKIE

TREŚĆ:

Redaguje Komitet.

Redaktor odpowiedzialny: STEC SZCZEPAN.

Pismo wychodzi 1-go każdego miesiąca prócz feryj wakacyjnych.

Cena numeru 60 gr. — dla członków Związku P. N. S. P. 50 gr.
Prenumerata roczna 6 zł. — dla Związkowców 5 zł.

Rok I. Wilno — Czerwiec — 1930 Nr. 4.

SPRAWY NAUCZYCIELSKIE

MIESIĘCZNIK

POŚWIĘCONY SPRAWOM ORGANIZACYJNYM, PEDAGOGICZNO-DYDAKTYCZNYM ORAZ SPOŁECZNO-OŚWIATOWYM

ORGAN ZARZĄDU WILEŃSKIEGO OKRĘGU ZWIĄZKU POLSKIEGO NAUCZYCIELSTWA SZKÓŁ POWSZECHNYCH

Redakcja i Administracja: Wilno, ul. 3 maja 13 m. 7. — Tel. 1476.
P. K. O. 81.300.

* * *

Stając z poniższem sprawozdaniem przed VIII-mym Zjazdem Delegatów Ognisk naszego Okręgu, wyrażamy usilnie pragnienie, by ogół Koleżanek i Kolegów zechciał zapoznać się z treścią tego zeszytu. Z niekłamaną bowiem radością twierdzić można, że tegoroczne plony, zebrane na rozlicznych placówkach naszej organizacji, przedstawiają się naprawdę bogato. Obszerny materjał cyfrowy i wykresy dają dokładny obraz dorobku, osiągniętego w każdej dziedzinie naszej działalności. Bez wątpienia, że obok świateł muszą być i cienie, ale w rozpatrywaniu i ocenianiu całości trzeba brać pod uwagę warunki, w jakich żyjemy i pracujemy na naszych ziemiach. Wiara więc w nasz objektywizm niechaj budzi przeświadczenie, że przejrzenie i przedyskutowanie niniejszego sprawozdania wzmocni w nas zapał i wolę do dalszej ciężkiej, lecz zaszczytnej pracy nad tworzeniem Nowego Życia w Odrodzonej Ojczyźnie.

PORZĄDEK DZIENNY OKRĘGOWEGO ŻJAZDU DELEGATÓW Z. P. N. S P. w WILNIE.

1-szy dzień obrad 16 czerwca 1930 r. (poniedziałek) godz. 11 m. 30.

1. Otwarcie Zjazdu:
   a) Pieśń Związkowa
   b) Zagajenie
   c) Powitanie
2. Stan i potrzeby szkolnictwa powszechnego na naszych terenach — referat
3. Przemówienia reprezentacyjne.

Po południu (godzina 16)

1. Myśl przewodnia reformy programów szkolnych — referat
2. Dyskusja
3. Wybory Komisyj:
   a) Matki
   b) Wnioskowej
   c) Weryfikacyjnej
4. Przedstawienie w Teatrze.

2-gi dzień obrad 17 czerwca 1930 r. (wtorek) godzina 9.

1. Samorząd na terenie szkoły powszechnej — referat
2. Dyskusja
3. Sprawy bieżące.

Po południu (godzina 15-ta)

1. Sprawozdanie z działalności Okręgu Wileńskiego Z.P.N.S.P. za rok 1929
2. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej
3. Dyskusja
4. Wieczorem raut i zabawa w Kasynie Garnizonowem.

3-ci dzień obrad 18 czerwca 1930 r. (środa) godzina 10.

1. Obrady Komisyj.

Po południu (godzina 14)

1. Sprawozdanie Komisji Matki i wybory:
   a) Zarządu Okręgu
   b) Sądu Honorowego
   c) Komisji Rewizyjnej
2. Sprawozdanie Komisyj: Weryfikacyjnej i Wnioskowej

3. Uchwalenie wniosków
4. Zamknięcie Zjazdu.

P. Prezydent Rzeczypospolitej Ignacy Mościcki zaszczyci swą obecnością otwarcie Zjazdu.

Przedpołudniowe obrady w dniu 16-go czerwca b. r. będą nadawane przez radjostację wileńską.

Członkowie Związku Komisji Rewizyjnej, Sądu Honorowego Okręgu, Przewodniczący, Viceprezesi, Sekretarze i Skarbnicy Oddziałów Powiatowych biorą udział w Zjeździe z głosem decydującym i wobec tego nie mogą oni reprezentować Ognisk t. j. być delegatami.

Termin nadsyłania zgłoszeń delegatów i osób, chcących wziąć udział w Zjeździe został przesunięty do 10 czerwca. Delegaci zgłoszeni po tym terminie nie otrzymują kart, uprawniających do głosowania i przemawiania. Również osoby, chcące wziąć udział wzjeździe, mogą nie otrzymać kart wstępu ze względu na ograniczoną ilość miejsc. Wobec powyższego prosimy o ścisłe przestrzeganie terminu nadsyłania zgłoszeń.

W sprawie urlopów należy się zwracać do swoich Oddziałów Powiatowych. Bezpłatne noclegi będą zapewnione tylko dla delegatów, inni zaś Koledzy(żanki) będą mogli korzystać z noclegów za opłatą od 1—1.50 zł. za dobę, o ile potrafimy zdobyć odpowiednią ilość noclegów, natomiast wszyscy będą mogli korzystać z 20% zniżek kolejowych. Mający zamiar korzystać z noclegów winni ze sobą przywieźć pościel.

Karty uczestnictwa i karty wstępu można będzie otrzymywać w dniu 15-go cały dzień i w dniu 16-go do godziny 10 rano w lokalu Okręgu 3-go Maja 13 m. 7, zaś od godziny 10 do 11-ej w Uniwersytecie, przy ulicy Św. Jańskiej, gdzie w sali Śniadeckich będą się odbywały obrady Zjazdu.

Po godzinie 11-ej karty uczestnictwa i wstępu wydawane nie będą. Każdy delegat(ka) winien(na) przywieźć list uwierzytelniający następującej treści:

OGNISKO Z. P. N. S. P.

w ....

pow. ....

dn....

L. dz...............................

LIST UWIERZYTELNIAJĄCY

Niniejszem zaświadcza się, że Kolega(żanka)

został(a) wybrany(a) na Walnym zebraniu Ogniska w dniu...na podstawie § 53 lit. h delegatem(ką) na Zjazd Okręgowy w Wilnie, mający się odbyć 16, 17 i 18 czerwca 1930 r.

Sekretarz *Prezes*

(pieczęć)

WAŻNA UWAGA.

Prosimy Kol. Kol. Delegatów, przybywających na Zjazd o przywiezienie ze sobą obecnego numeru sprawozdawczego, gdyż w roku bieżącym nie będziemy składali obszerniejszego ustnego sprawozdania, a ograniczymy się tylko do zagajenia dyskusji nad niniejszem.

SPRAWOZDANIE

z działalności Okręgu Wileńskiego Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych za rok 1929.

I. Skład Zarządu.

Kol. Kol. Dobosz Stanisław — przwodniczący, Łyszczarczyk Leon—zastępca, Stec Szczepan — sekretarz, Radziwanowski Leon—skarbnik, nadto 6-ciu członków z Wilna: Kol. Kol. Jasiński Andrzej, Jaworski Zygmunt, Dracz Jan, Matowski Stefan, Sadowski Jan i Piwowar Józef, jako członkowie Wydziału Wykonawazego. Jako przedstawiciele powiatów do Zarządu Okręgu weszli: Kol. Kol. Jakobsze Jan z wileńsko-trockiego, Brzeziński Adolf ze święciańskiego, Konieczny Jan z oszmiańskiego, Staniszewski Józef z brasławskiego, Zdybek Stanisław z postawskiego, Waglewski Maksymiljan z dziśnieńskiego, Niewiadomski Jan z mołodeczańskiego, Osuchowski Zygmunt z wilejskiego, Majewski Stanisław ze słonimskiego, Kilarski Edward z nowogródzkiego, Śliwiński Stanisław z nieświeskiego, Wesołowski Bolesław ze stołpeckiego, Dobrowolski Władysław z lidzkiego, Zasłona Konstanty ze szczuczyńskiego, Barański Władysław z wołożyńskiego i Wierzykowski Antoni z baranowickiego.

Wydział Wykonawczy Zarządu Wileńskiego Okręgu Z. P. N. S. P.
Wilno, maj 1930 r.

Na zastępców członków Zarządu zostali wybrani Kol. Kol. Marcinowski Antoni z Nowogródka, 2. Szewczyk Wincenty ze Stołpców, 3. Woroniec Józef ze Słonima, 4. Jarzyna Tadeusz z Głębokiego.

II. Praca Zarządu.

Praca na naszym terenie, w ostatnim roku ożywiła się bardzo, z czego wynikały potrzeby częstych zebrań pełnego Zarządu, jak i Wydziału Wykonawczego.

W okresie sprawozdawczym odbyto 4 zebrania pełnego Zarządu i 15 posiedzeń Wydziału Wykonawczego. Sprawy mniejszej wagi załatwiano w drodze porozumiewania się prezydjum Zarządu.

Na zebraniach omawiane następujące sprawy:

1. Organizacja zjazdów okręgowych i powiatowych.
2. Plan pracy na terenie całego Okręgu.
3. Stosunek poszczególnych Inspektorów Szkolnych do prac społeczno-oświatowych, prowadzonych przez Związek.
4. Potrzeby finansowe i sposoby realizowania ich.
5. Zmiany statutu.
6. System potrącania składek członkowskich.

7. Kształcenie nauczycieli.
8. Akcja prasowa.
9. Propaganda w sprawie budowy szkół.
10. Organizacja kas oszczędnościowo-pożyczkowych.
11. Lustracja Ognisk i Oddziałów.
12. Pomóc członków Związku w akcji niesienia pomocy ludności dotkniętej nieurodzajem.
13. Organizacja sekcji samorządowców.
14. Wznowienie wydawania miesiecznika „Sprawy Nauczycielskie.

Zebrania Zarządu jak i Wydziału Wykonawczego były zawsze liczne i, jak widać z powyższego zestawienia, obejmowały całokształt pracy Związkowej.

III. Kancelarja.

Warunki w jakich pracujemy na naszych terenach są bardzo trudne i wskutek tego Koleżanki i Koledzy muszą walczyć z najrozmaitszemi przeszkodami w swej pracy, dlatego też dział informacyjny w naszym Okręgu wykazuje dużą żywotność, co pociąga za sobą rozrost pracy kancelaryjnej.

W roku 1928 załatwiono spraw 3960, zaś w roku 1929 — 4676. Drogą okólników normowano pracę w terenie, jak również udzielano szczegółowych informacyj o poczynaniach Okręgu.

Okólników wydano 19.

Utrzymanie i prowadzenie kancelarji pochłania najwięcej funduszów i czasu przeznaczonego przez członków Prezydjum na pracę organizacyjną. Zarząd, chcąc odciążyć się od pracy biurowej, aby móc więcej czasu poświęcić sprawom organizacyjnym, poczynił wszelkie starania, ażeby zdobyć odpowiednie fundusze na utrzymanie płatnych sił kancelaryjnych.

Ostatnio starania te zostały uwieńczone pomyślnemi rezultatami, gdyż zaangażowano buchaltera oraz kancelistkę. Obecnie pracuje 3 siły płatne, jedna z nich jest opłacana przez Zarząd Główny, dwie zaś z własnych funduszów Okręgu.

IV. Stan organizacyjny.

Okręg Wileński Z. P. N. S. P. obejmuje dwa województwa: wileńskie i nowogródzkie, liczące 16 powiatów i m. Wilno.

W skład Okręgu wchodzi 16 Oddziałów Powiatowych, 171 Ognisk przy liczbie 2850 członków. Oddział Powiatowy w Wilnie

obejmuje m. Wilno i powiat Wileńsko-Trocki. Przyrost organizacyjny w okresie sprawozdawczym wynosi 12 Ognisk, 373 członków.

Oddziały Powiatowe wykazują obecnie dużą żywotność w pracy. Największą bolączką do niedawna była sprawa ściągania składek członkowskich

Składki były wpłacane do Ognisk indywidualnie, co przyczyniało się do opóźniania wysyłki składek i do powstawania dużych zaległości na rzecz Zarządu Głównego. Obecnie sprawa ta została unormowana. Został opracowany jednolity system potrącania składek. Oddziały Powiatowe składki potrącają i przesyłają bezpośrednio do Warszawy. Zarząd Okręgu otrzymuje miesięczne sprawozdanie z wysyłki składek i w ten sposób prowadzi kontrolę. Stan płatności dochodzi obecnie do 99⁰/₀.

V. Zjazdy i Lustracyje.

Największy nacisk w swej pracy położył Zarząd na lustracyje i Zjazdy, ponieważ tą drogą osiąga się najlepsze i natychmiastowe rezultaty. Urządzono 1 zjazd okręgowy i 16 zjazdów powiatowych. Zjazd okręgowy w roku 1929 był urządzony pod hasłem „Dziesięciolecia szkolnictwa polskiego na Kresach". Zjazd wypadł imponująco, wzięło w nim udział około 500 osób. Referat p.t. „Dziesięciolecie szkolnictwa polskiego na ziemiach północno-wschodnich" wygłosił p. Wizytator Matuszkiewicz.

Porządek dzienny Zjazdów powiatowych wypełniły sprawy, dotyczące nauczania, wychowania, budowy szkół, pracy organizacyjnej i społecznej. W ostatnim roku przeprowadzono na wszystkich zjazdach planową akcję w sprawie budowy szkół. Powzięto uchwały zorganizowania Komitetów budowy szkół we wszystkich miastach powiatowych, których zadaniem będzie zainteresować samorządy i społeczeństwo stanem, w jakiem szkolnictwo znajduje się na naszych terenach.

Dla celów lustracyjnych podzielono teren Okręgu na 9 rejonów:

1. Rejon—pow. święciański lustruje kol. Jasiński Andrzej.
2. Rejon—pow. nieświeski—kol. Radziwanowski Leon.
3. Rejon—pow. lidzki i wołożyński—kol. Łyszczarczyk Leon.
4. Rejon—pow. stołpecki i baranowicki—kol. Sadowski Jan.
5. Rejon—pow. oszmiański i mołodeczański—kol. Stec Szczepan.

Walny Zjazd Oddziału Powiatowego Z. P. N. S. P. w Nowogródku.

6. Rejon—pow. postawski i dziśnieński—kol. Kalnowski Feliks.
7. Rejon—pow. brasławski i słonimski—kol. Stubiedo Edward.
8. Rejon—pow. nowogródzki i szczuczyński—kol. Piwowar Józef.
9. Rejon—pow. wileńsko-trocki i wilejski—kol. Matowski Stefan.

Poza tem powołano do współdziałania w lustracyjach pozostałych członków Zarządu, Przewodniczących oraz członków Zarządów Oddziałów Powiatowych. Stworzono w ten sposób zespół lustratorów, który, jak na nasze warunki komunikacyjne, dokonał dużej pracy i osiągnął należyte wyniki. Członkowie Wydziału Wykonawczego wyjeżdżali na teren w celach lustracyjnych i organizacyjnych 80 razy. Dążeniem naszem jest, tak sprawę postawić, aby każdy Oddział Powiatowy i Ognisko były lustrowane każdego roku.

ZESTAWIENIE

lustracji Oddziałów Powiatowych i Ognisk Okręgu Wileńskiego Z. P. N. S. P. dokonanych w roku 1928 i 1929.

L. p.	POWIAT	Ilość Ognisk	Czy Oddział był lustr. i ile razy	Ilość Ognisk lustrowanych	Ilość Ognisk nielustrow.	Uwagi
1	Brasław	9	2	4	5	
2	Dzisna	12	2	7	5	
3	Mołodeczno	8	1	8	—	
4	Oszmiana	10	1	5	5	
5	Postawy	10	1	8	2	
6	Święciany	13	1	7	6	
7	Wilejka	10	1	8	2	
8	Wilno powiat i miasto	19	1	8	11	
9	Baranowicze	13	1	—	13	
10	Lida	14	1	5	9	
11	Nieśwież	8	1	7	1	
12	Nowogródek	12	1	12	—	
13	Słonim	8	1	6	2	
14	Stołpce	7	1	5	2	
15	Szczuczyn k/Lidy . . .	7	-	1	6	
16	Wołożyn	11	2	10	1	
	Razem	171	17	101	70	

VI. Obrona i porady prawne.

Sekcyje porad prawnych przy Oddziałach Powiatowych nie wszędzie jeszcze funkcjonują sprawnie, wskutek tego Okręg jest zasypywany najrozmaitszemi sprawami natury prawno-służbowej. Ogółem udzielono porad prawnych około 700. Okres ostatnich dwóch lat należał u nas do okresów najpracowitszych w dziedzinie interwencji. Dzień 31-go sierpnia 1929 r. był terminem prekluzyjnym uzupełniania kwalifikacyj przez nauczycieli niewykwalifikowanych. W związku z tem wyłoniło się cały szereg kwestji, jak brak świa-

dectw, różnych dokumentów, a z tego wynikająca potrzeba składania dodatkowych egzaminów i t. d. Ta sprawa i inne wymagały całego szeregu interwencji, oraz konferencji z Władzami Szkolnemi.

Ogółem załatwiono drogą interwencji u Władz Szkolnych i Administracyjnych 894 sprawy.

Odbyto z p. Kuratorem i p. Naczelnikiem Wydziału 10 konferencyj w sprawach zasadniczych.

1. Zezwolenie na składanie egzaminu nauczycielom niekwalifikowanym w październiku 1928 roku.
2. Konkursy na stanowiska kierowników szkół.
3. Dekret ustalenia.
4. Uruchomienie w Wilnie innych grup W.K.N. obok istniejącej humanistycznej.
5. Wywiązywanie się samorządów z obowiązków względem szkolnictwa.
6. Prenumerata i wysyłka Dziennika Urzędowego Kuratorjum O. S. W.
7. Finansowanie pracy społeczno-oświatowej.
8. Egzamina dla niekwalifikowanych nauczycieli szkół prywatnych.
9. Dodatki mieszkaniowe dla nauczycieli korzystających z mieszkań gminnych.
10. Zaliczenie lat nauczycielom, którzy złożyli egzamina w październiku 1929 roku.
11. Niedomagania administracji i wydziału finansowego.
12. Ataki na nauczycielstwo związkowe w prasie, prowadzone przez Katolicką Agencję Prasową.

VII. Kształcenie nauczycieli.

Praca sekcji kształcenia nauczycieli uwidoczniła się przedewszystkiem w kursach. Zorganizowała ona i poprowadziła następujące kursy:

a) dla nauczycieli niekwalifikowanych:

1.	3 metodyczno-pedagogiczne—słuchaczy		150
2.	3 humanistyczne	„	110
3.	1 fizyko-matematyczne	„	40
4.	2 gimnastyki i śpiewu	„	80
5.	2 rysunków i robót	„	80
	Razem kursów 11, słuchaczy . . .		460

Kurs przygotowujący do drugiego egzaminu dla nauczycieli szkół powszechnych.
Wilno, lipiec 1929.

Kurs metodyczno-pedagogiczny dla niekwalifikowanych nauczycieli, szkół powszechn.
Wilno, sierpień 1929.

b) 5 kursów przygotowujących do drugiego egzaminu słuchaczy 306
c) Dwuletni W. K. N. " 30
Ogółem, prowadzono kursów 17,
na które uczęszczało słuchaczy . . . 796

VIII. Praca społeczno-oświatowa.

Szczegółowe sprawozdanie z tego działu pracy podajemy w innem miejscu, tutaj wypadnie jedynie nadmienić, że w Wilnie zorganizowaliśmy Komisję Oświaty Pozaszkolnej, w skład której weszli przedstawiciele 14 organizacyj społecznych. Przedstawiciele Okręgu brali udział we wszystkich komitetach społecznych organizacyjnych na terenie Wilna.

Bardzo żywy udział wzięli członkowie Związku w akcji niesienia pomocy ludności dotkniętej kleską nieurodzaju oraz dokarmianiu dzieci, za co zyskali sobie uznanie Władz i Społeczeństwa.

IX. Akcja prasowa.

W roku 1929 Związek na naszych terenach stał się objektem ataków przeprowadzanych systematycznie przez kler w miejscowej prasie, dlatego też sekcja prasowa musiała, działać intensywnie, aby móc sprostować cały szereg kłamstw, rzucanych pod adresem Związku oraz wykazać społeczeństwu pożyteczną działalność organizacji.

Podano do prasy codziennej cały szereg artykułów, obrazujących działalność Związku oraz potrzeby szkolnictwa.

Rozwój pracy organizacyjnej stworzył potrzebą wydania własnego pisma; w ciągu roku 1929 opracowano plan realizacji i finansowania, zaś w roku 1930 w marcu wydano już pierwszy mumer „Spraw Nauczycielskich", który wychodzi raz na miesiąc w 3.200 egzemplarzach.

X. Pośrednictwo w zakupach towarów.

Zarząd Okręgu, chcąc dopomóc członkom w nabywaniu towarów na raty, zawarł z całym szeregiem firm w Wilnie umowy. Firmy te na podstawie orderów wystawionych przez Okręg wydają towar, za który członek płaci ratami w ciągu od 3 — 5 miesięcy. Umowy zawarto z 20 najpoważniejszemi firmami. O potrzebie zorganizowania tego działu świadczy to, że w ciągu roku 1929 korzystało z rat 339 członków, a obrót wyniósł 97.644.88 zł.

SPRAWOZDANIE ZARZĄDU OKRĘGU WILEŃSKIEGO Z. P. N. S. P. Z PRACY SPOŁECZNO-OŚWIATOWEJ ZA R. 1929.

1. *Uwagi ogólne.*

Akcja oświaty pozaszkolnej na terenie Ziem północno-wschodnich jest zagadnieniem wielkiej miary dzięki tutejszym stosunkom politycznym, narodowościowym i społeczno-gospodarczym.

Zasadnicze piętno na tych stosunkach wyciska lichy stan drobnych gospodarstw rolnych, których dochody nie dają znacznemu procentowi ludności wiejskiej minimum warunków egzystencji. W nędzy i, idącej z nią w parze, ciemnocie należy przedewszystkiem szukać powodów obojętnego a czasem nawet wrogiego ustosunkowania się miejscowych mas ludowych do idei państwowej. Znaczna ilość gospodarstw karłowatych stwarza głód ziemi, ustrój gospodarstw jest niekorzystny, sposób produkcji niedostateczny. Zatem jej wyniki nadzwyczaj liche. Stan ten w połączeniu z biernością tutejszej ludności wiejskiej, z nieumiejętnością pracy, niewiarą w powodzenia własnych wysiłków, z nieumiejętnością życia w warunkach prawnych, naszego ustroju państwowego, stwarza atmosferę, niesprzyjającą szybkiemu postępowi uświadomienia obywatelskiego.

W tych warunkach zagadnienie pracy społecznej kształtuje się odmiennie niż na innych terenach Rzeczypospolitej. Praca społeczno-gospodarcza wysuwa się na plan pierwszy, a praca społeczno-oświatowa, nawiązując do realizowanego w tej chwili programu pracy społeczno-gospodarczej, dąży do ***zwiększenia sprawności gospodarczej mas ludowych***, chcąc wspomóc akcję mającą na celu zdobycia dla nich minimum warunków egzystencji, by dopiero w oparciu o nie prowadzić akcję, mającą na celu rozbudowę kultury duchowej.

2. *Udział nauczycielstwa w pracy społeczno-oświatowej.*

Praca ta wymaga olbrzymich środków materjalnych i ogromnego aparatu sił społecznych, tymczasem stan jednych i drugich jest obecnie niedostateczny. To stwarza konieczność wielkiej ekonomji w użyciu tych środków, które stoją do dyspozycji. Na tem tle urasta świadomość, że pracę społeczno-oświatową w poważny sposób poprowadzić można *jedynie przy pomocy nauczycielstwa szkół powszechnych*, które rozwiązuje korzystnie sprawę sił społecznych i wydatnie swą pracą bezinteresowną redukuje zapotrzebowanie środków materjalnych.

Rozumieją to czynniki państwowe, samorządowe i społeczne, dlatego z uwagą śledzą udział nauczycielstwa w pracy społeczno-oświatowej, a szczególnie nauczycielstwa związkowego.

Niżej umieszczone zestawienie wykazuje, że udział nauczycielstwa związkowego w pracy społeczno-oświatowej wynosi *1463 osób, zatem 50.4* %. Większym on nie może być w tej chwili z następujących powodów: znaczna ilość nauczycielstwa przygotowuje się do egzaminu praktycznego, wielu pracuje w zawodzie nauczycielskim pierwszy rok, a teren tutejszy dla pracy społecznej jest trudny, wreszcie niejednokrotnie nawet społecznik rutynowany nie może pokonać bierności i niewiary ludności we własne siły; mimo to procent udziału nauczycielstwa związkowego w pracy społeczno-oświatowej stale się zwiększa.

Pracę związkową prowadzi Komisja Oświaty Pozaszkolnej przy Zarządzie Okręgu Z. P. N. S. P. w Wilnie, na terenie powiatów Sekcje Oświaty Pozaszkolnej przy Zarządach Oddziałów Powiatowych, na terenie gmin Referaty Oświaty Pozaszkolnej przy Ogniskach. W pracy społeczno-oświatowej współpracujemy z Władzami Szkolnemi, a instruktorzy oświaty pozaszkolnej, nauczyciele przydzieleni do Władz Szkolnych, biorą bezpośredni udział w pracy społeczno-oświatowej Związku.

Dla ujęcia całokształtu zagadnienia oświaty pozaszkolnej powstają Wojewódzkie Komisje Oświaty Pozaszkolnej w Wilnie i Nowogródku, już istnieją Powiatowe Komisje Oświaty Pozaszkolnej przy Sejmikach, a na terenie powstają Ogniska Oświatowe. Przedstawiciele Związku wchodzą w skład tych wszystkich organizacyj.

UDZIAŁ NAUCZYCIELSTWA ZWIĄZKOWEGO W PRACY SPOŁECZNO-OŚWIATOWEJ.

L. p.	POWIAT	Ilość naucz wogóle	Ilość członków Z. P. N. S. P.	%	Ilość naucz. związkow. bior. udział w pr. społ. oświatowej	%
1	Brasław	298	88	29.5	32	36.3
2	Dzisna	335	215	64.1	132	61.3
3	Mołodeczno	174·	140	80.4	81	57.8
4	Oszmiana	222	165	74,3	85	51.5
5	Postawy	224	132	58.9	64	48.4
6	Święciany	258	150	58.1	87	58.—
7	Wilejka	274	157	57.2	104	66.2
8	Wilno powiat	361	226	62.6	91	40.2
9	Wilno miasto	319	131	41.—	30	22.9
10	Baranowicze	292	212	72.6	108	50.9
11	Lida	347	246	70.8	141	57.3
12	Nieświeź	276	198	71.7	119	60.1
13	Nowogródek	291	204	70.1	120	58.8
14	Słonim	176	148	84.—	65	43.9
15	Stołpce	209	136	65.—	81	59.5
16	Szczuczyn k/Lidy	191	124	64.9	53	42.8
17	Wołożyn	216	178	82.4	73	41.—
	Razem	4463	2850	63.9%	1466	50.4%
w tem województwa	Wileńskie	2465	1404	—	706	—
	Nowogródzkie	1998	1446	—	760	—

3. *Udział w pracy organizacyj społecznych.*

Nauczycielstwo związkowe w swej pracy społeczno-oświatowej dąży do likwidacji imprez oświatowych, nie mających oparcia o życie organizacyjne, ale sprowadza tę pracę na teren organizacyj społecznych. Dlatego udział nauczycielstwa w życiu i pracy organizacyj społeczno-oświatowych i społeczno gospodarczych jest znaczny.

Takiego ujęcia pracy społecznej wymaga przedewszystkiem stosunkowo ubogie dziś jeszcze u nas życie społeczne, czego powo-

dem jest małe wyrobienie obywatelskie mas ludowych. Dlatego organizacje społeczne stają się szkołą życia obywatelskiego tych mas, które, biorąc udział w ich życiu, tworząc je i, prowadząc dość często samodzielnie, zaczynają ustosunkowywać się pozytywnie i czynnie do zagadnień życia państwowego i społecznego. Dotychczasowe rezultaty dodatnie tej akcji spowodowały, że nauczycielstwo związkowe zaczyna się legitymować już nie szeregiem imprez oświatowych, oderwanych od życia, ale ilością i poziomem pracy organizacyj społecznych, w których bierze czynny udział.

Najliczniejszym jest udział nauczycielstwa związkowego w organizacjach młodzieży, głównie w Związku Młodzieży Wiejskiej, mniej w Związku Młodzieży Polskiej, wzmaga się coraz więcej jego udział w Związku Strzeleckim i Związku Straży Pożarnych. Dzięki coraz większemu przygotowaniu do prac społeczno - gospodarczych, jakie zyskuje nauczycielstwo na licznych kursach, organizowanych na terenie Okręgu Szkolnego, udział jego w pracy Kółek rolniczych i Spółdzielń staje się nietylko ilościowo większy ale i coraz więcej rzeczowy. W niżej umieszczonem zestawieniu dział: „Inne organizacje" obejmuje przedewszystkiem Związek Pracy Obywalelskiej Kobiet i Polską Macież Szkolną.

Nieznaczny jeszcze stosunkowo udział nauczycielstwa związkowego w Samorządzie w przyszłości ulegnie zmianie na korzyść, gdyż zaczyna wytwarzać się coraz ściślejsza współpraca między nauczycielstwem a Samorządem, wobec zrozumienia wielkiej roli Samorządu dla rozwoju kultury duchowej i materjalnej tych Ziem.

UDZIAŁ ILOŚCIOWY NAUCZ. ZWIĄZKOWEGO W ŻYCIU I PRACY ORGANIZACYJ SPOŁECZNYCH:

WOJEWÓDZTWO:	Organizacje młodzieży	Związek Strzelecki	Ochotnicze Straże Poż.	Kółko rolnicze	Spółdzielnie	Inne organizacje	Samorząd powiatowy i gminny
Wileńskie	192	157	68	176	146	124	24
Nowogródzkie	257	97	126	137	137	126	33
Razem	449	254	194	313	283	250	57

4. *Akcja systematycznego kształcenia dorosłych.*

Wśród licznych form pracy społeczno oświatowej na plan pierwszy wybija się systematyczne nauczanie dorosłych, ujęte przedewszystkiem w formę *Trzystopniowych Kursów dla Dorosłych*, gdyż Szkół dla młodocianych i dorosłych jest jeszcze nieznaczna ilość, jak również Uniwersytetów powszechnych.

Jak wielkim wysiłkiem jest akcja *569 Kursów, przy 705 stopniach z frekwencją 13693 osób*, stanie się dopiero wtedy widocznem, jeśli się zważy, że praca na kursach jest albo zupełnie niewynagradzana, albo wynagrodzenie waha się od 50 gr. do 1 zł. za godzinę, jest więc niedostateczne.

Warunki tej pracy, dzięki lichym lokalom szkolnym, są trudne i ciężkie. Niejednokrotnie brak specjalnych podręczników dla kursów dla Dorosłych jeszcze więcej utrudnia pracę Dość często zdarza się, że nauczyciel kupuje przybory szkolne dla słuchaczów i naftę za własne pieniądze.

Należy jednak stwierdzić, że mimo tych ciężkich warunków poziom nauki na Kursach stale się zwiększa. Jak ludność zaczyna ustosunkowywać się do tej formy pracy społeczno-oświatowej, świadczy to, że zwraca się ona z własnej inicjatywy coraz częściej do nauczycielstwa z prośbą o organizowanie kursów. Kursy dla Dorosłych stają się z jednej strony coraz częściej terenem, gdzie zaczynają kiełkować idee życia organizacyjnego, z drugiej strony stają się one najpoważniejszą oświatową pracą organizacyj społecznych.

Ze względu na wielkie znaczenie tej akcji i ze względu na niemożność sfinansowania jej przez miejscowe Samorządy winny ją przejąć Władze Szkolne na fundusz „Godzin nadliczbowych".

SYSTEMATYCZE KSZTAŁCENIE — KURSY DLA DOSOSŁYCH:

L. p.	POWIAT	Ilość kursów dla dorosłych	Ilość stopni Kursów dla Dorosłych	Ilość słuchaczy	Ilość naucz. uczących na kursach
1	Brasław	14	17	246	23
2	Dzisna	47	69	1206	81
3	Mołodeczno	21	26	550	50
4	Oszmiana	25	32	670	47
5	Postawy	42	47	890	61

L. p.	POWIAT	Ilość Kursów dla dorosłych	Ilość stopni Kursów dla Dorosłych	Ilość słuchaczy	Ilośś naucz. uczących na kursach
6	Święciany	45	49	1054	68
7	Wilejka	49	62	1163	84
8	Wilno powiat	32	48	814	65
9	Wilno miasto	2	4	93	11
10	Baranowicze	43	52	1030	82
11	Lida	52	64	1280	103
12	Nieśwież	32	40	824	66
13	Nowogródek	61	73	1306	89
14	Słonim	29	36	745	49
15	Stołpce	24	30	554	40
16	Szczuczyn k Lidy	21	23	445	28
17	Wołożyn	30	30	823	42
	Razem	569	705	13693	989
w tem województwo	Wileńskie	277	354	6686	490
	Nowogródzkie	292	351	7007	499

5. *Akcja odczytowa.*

Akcja odczytowa odgrywa wśród form pracy społeczno-oświatowej ciągle jeszcze dość znaczną rolę, choć dawne jej znaczenie już zmalało, czego głównym powodem jest rozwijająca się szybko w ostatnim czasie praca świetlicowa, wiążąca dobrze i celowo kształcenie z pracą wychowawczą. Mimo to odczytem niejednokrotnie zdobywa się teren, on staje się bodźcem do podjęcia niejednej pracy społecznej, on kształci, a nawet czasem wychowuje.

Dlatego udział nauczycielstwa związkowego w akcji odczytowej na terenie naszym jest liczny, ilość wygłoszonych odczytów i pogadanek znaczna.

Dość znaczna ilość odczytów jest ilustrowana przezroczami: odczytami uzupełnia się obrazy wyświetlane aparatami kinematogra-

ficznemi. Zarówno latarń projekcyjnych, jak i aparatów kinematograficznych na naszym terenie ciągle przybywa.

W ostatnim czasie coraz większe zainteresowanie budzi radjo.

Odczyt występuje w pracy społeczno-oświatowej zarówno jako luźny odczyt okolicznościowy, jednak coraz większą rolę zaczynają odgrywać cykle odczytów, które niejednokrotnie dzięki swej wielkiej wartości mogą być podciągnięte pod akcję systematycznego kształcenia.

UDZIAŁ NAUCZYCIELSTWA ZWIĄZKOWEGO W AKCJI ODCZYTOWEJ.

WOJEWÓDZTWO	Ilość osób wygłaszających odczyty i pogadanki	Ilość wygłoszonych odczytów i pogadanek	Przeciętna frekwencja na odczycie
Wileńskie	482	1763	
Nowogródzkie	463	1633	
Razem	946	3399	25 — 60 osób

6. Bibljoteki i czytelnie.

Katastrofalnie na terenie naszym przedstawia się sprawa książki: albo jej zupełnie brak, albo gdzieindziej jest, ale mało wartościowa t. zw. „książka dla ludu", zresztą przeważnie jest rozbita na drobne, nieracjonalne bibljoteczki. To, co jest obecnie, nie może zaspokoić budzącego się zapotrzebowania książki. A tempo pracy społeczno-oświatowej staje się tak żywe, że katastrofalny stan, wywołany brakiem książki, pogarsza się z każdym rokiem.

W tej chwili należałoby na teren każdego powiatu wysłać najmniej 50 dobrych bibljotek wędrownych, co przy 16 powiatach, przy wysokiej cenie książki daje zapotrzebowanie sumy w naszych warunkach nieosiągalnej; a zapotrzebowanie to z każdym rokiem zwiększać się będzie. Dobrze sytuowane są powiaty, które posiadają obecnie po 20 bibljotek wędrownych. Bibljoteki t. zw. podstawowe, czy podręczne, które posiadają poszczególne organizacje społeczne, nie mają wpływu na zaspokojenie głodu książki. Większe bibljoteki w miastach powiatowych narazie przeważnie wystarczają, ale jedynie dzięki temu, że czytelnictwo w miastach jeszcze nieroz-

budzone. Jeśli idzie o fundusze miejscowe; Samorząd jednego powiatu nie może się zdobyć na cel powyższy na sumę przekraczającą 3000 zł.

Konieczną rzeczą jest, by sprawę bibljotek zainteresowało się Ministerstwo Oświecenia. Jednak zasadniczo rozwiąże tę sprawę dopiero ustawa bibljoteczna.

Czytelnie czasopism stają na odpowiednim poziomie dopiero obecnie w związku z akcją świetlicową, tak pod względem ilości czasopism jak i ich doboru. W świetlicach odbywa się wspólne czytanie gazet, co jest rzeczą wielkiej wagi, wobec znacznego procentu analfabetów na tym terenie.

7. *Teatry i chóry ludowe.*

Akcja teatru ludowego pod względem ilościowym znacznie rozwinięta, pod względem jakości pracy wykazuje braki. Powodem tego stanu są niedostateczne warunki techniczne, mało wartościowy repertuar sztuk, czasem powierzchowne opracowywanie sztuk.

Teatr ludowy ogranicza się prawie wyłącznie do odgrywania sztuk, nie wprowadził jeszcze form pracy, znanych już na innych terenach Rzeczypospolitej — jak widowiska obrzędowe, inscenizacja, teatr improwizowany. Istnieje już jednak wyraźna dążność wprowadzenia teatru ludowego na nowe tory. Tak zreformowana akcja Teatru ludowego będzie wartościową dla miejscowej kultury ludowej i nawiąże do prowadzonej u nas akcji regjonalnej.

W zakresie chórów ludowych poważniejszej ilościowo akcji w r. 1929 nie prowadzono. Obecnie akcja obejmie najprawdopodobniej pięć powiatów, a jej rezultatem będą gminne i powiatowe popisy chórów ludowych.

W zakresie muzyki narazie niema objawów akcji wzmożonej.

UDZIAŁ NAUCZYCIELSTWA ZWIĄZKOWEGO W TEATRACH I CHÓRACH LUDOWYCH.

WOJEWÓDZTWO	Ile zorganizow. przedstawień przy czynnym udziale naucz.	Ile sekcyj teatraln. istnieje przy organizacjach społecznych	Ilość naucz. bior. udział w tych sekcjach	Ilość naucz. bior. udział w chórach	Ilość naucz. bior. udział w orkiestr.
Wileńskie	1372	303	418	85	18
Nowogródzkie	1070	324	372	115	21
Razem . . .	2442	627	790	200	38

8. Akcja świetlicowa.

Silny jej rozwój został spowodowany mniej tem, że jest to akcja mocna, ale raczej istotną potrzebą. Znaczniejsza akcja w tym zakresie została podjętą dopiero w czasie ubiegłej zimy, dlatego sprawozdanie ilościowe, jak i zasadnicza ocena tej pracy jest dzisiaj jeszcze niemożliwą. Obecnie na powiat przypada przeciętnie 8—20 świetlic o różnym poziomie pracy.

9. Kształcenie nauczycielstwa w zakresie pracy społecznej.

Tak znaczy udział nauczycielstwa w pracy społeczno - oświatowej wymaga odpowiedniej akcji, mającej na celu kształcenie nauczycielstwa w tym zakresie. Akcja ta jest prowadzona szeroko przez Władze szkolne zarówno w formie kursów o charakterze społeczno-gospodarczym jak i społeczno-oświatowym. W ciągu dwu lat zorganizowały Władze Szkolne *17 kursów o charakterze społeczno-gospodarczym i 16 kursów o charakterze społeczno - oświatowym.* nadto kilka kursów zorganizowały organizacje społeczne.

Kurs gospodarstwa domowego dla nauczycielek Szkół powszechnych.
Wilno, sierpień 1929 r.

Kurs oświaty pozaszkolnej dla nauczycieli szkół powszechnych w Oszmianie. Listopad — 1929 r.

Nauczycielstwo korzysta z instruktorskich i świetlicowych kursów, organizowanych przez Instytut Oświaty Dorosłych w Warszawie i z kursów oświatowo rolniczych, organizowanych przez Z. P. N. S. P. w Brodach.

10. Uwagi końcowe.

Cała ta szeroko rozbudowana akcja wymaga planowego organizacyjnego ujęcia, jeszcze większej rozbudowy ilościowej, gdyż żąda jej sam teren, zasadniczego i równoczesnego podniesienia poziomu pracy i jeszcze więcej intensywnego dokształcenia nauczycielstwa. Zasadniczo dodatnie zmiany w tym kierunku przyniesie rok szkolny 1930-31.

ZESTAWIENIE OBROTOWE ZA 1929 R.

Okręgu Wileńskiego Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych w Wilnie.

NAZWA RACHUNKU	WINIEN		MA	
	Zł.	gr.	Zł.	gr.
R-k Kasy	104663	80	102930	99
„ Zarządu Głównego	14957	57	12532	—
„ Wyjazdów i lustracji	3616	01	3616	01
„ Kosztów administracyjnych . . .	10183	22	10183	22
„ Inwentarza	211	—	211	—
„ Różnych	129	—	129	—
„ W. K. N. „A"	300	—	300	—
„ W. K. N.	2387	—	3212	95
„ Innych kursów	27370	87	27370	87
„ Sum przechow. i Komis.	3715	70	3715	70
„ P. K. O.	50008	72	49173	27
„ Prowiz. i man. P. K. O.	153	49	153	49
„ Firm orderowych	66839	14	97630	88
„ Dłużników orderowych	97644	88	62990	96
„ R-k prowiz. i admin. orderów . .	7993	92	7993	92
„ Oddziału Powiatowego Wilno . .	6510	—	6510	—
„ VII Walnego Zjazdu	2778	33	2778	33
„ Pożyczek	—	—	5000	—
„ Zysków i strat	3715	90	6144	99
„ Druków	9	92	610	90
OGÓŁEM	403188	48	403188	48

Sekretarz
Stec Szczepan

Przewodniczący
Dobosz Stanisław

Skarbnik
Radziwanowski Leon

BILANS ZA ROK 1929

Okręgu Wileńskiego Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych w Wilnie.

NAZWA RACHUNKU	Aktywa Zł.	Aktywa gr.	NAZWA RACHUNKU	Pasywa Zł.	Pasywa gr.
R-k Kasy	1732	81	R-k W. K. N.	825	95
„ Zarządu Clównego	2415	57	„ Firm orderowych	30791	74
„ P. K. O.	835	49	„ Pożyczek	5000	—
„ Dłużników	34653	92	„ Pożyczek	600	97
			Czysty zysk	2429	09
	39647	75		39647	75

Sekretarz
Stec Szczepan

Przewodniczący
Dobosz Stanisław

Skarbnik
Leon Radziwanowski

RACHUNEK STRAT I ZYSKÓW.

TREŚĆ	Win Zł.	Win gr.	TREŚĆ	Ma Zł.	Ma gr.
Koszta administrac.	3715	90	Wpływów z tytuł. rabatów	4278	02
Czysty zysk	2429	09	" " " W. K. N. „A." . .	9	—
			" " " innych kursów . .	1857	97
	6144	99		6144	99

Sekretarz
Stec Szczepan

Skarbnik
Leon Radziwanowski

Przewodniczący
Dobosz Stanisław

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI OGNISK

Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych na terenie Okręgu Wileńskiego, obejmującego wojew. wileńskie i nowogródzkie.

Działalność Ognisk, tych najmniejszych, a zarazem podstawowych komórek naszej organizacji, jest bardzo szeroka i intensywna. Przedewszystkiem ilość członków stale się zwiększa, a zakres działalności się rozszerza. Prawie przy wszystkich ogniskach istnieją sekcyje, w których skupia się działalność. Przeważają sekcyje oświaty pozaszkolnej, dalej idą samokształceniowe, teatralne, metodyczno-pedagogiczne, a przy niektórych Ogniskach istnieją już sekcyje prasowe, parad prawnych i inne. Większość Ognisk posiada dobrze zaopatrzone bibljoteki, liczące nieraz setki tomów. Majątek Ognisk w gotówce i nieruchomościach stale się zwiększa, tak, że niektóre już założyły Kasy Samopomocy. Członkowie Ognisk kształcą się na W. K. N. bądź państwowym bądź też prywatnym, uzupełniają swe wiadomości za pośrednictwem P. K. U. (Powszechnego Uniwersytetu Korespondencyjnego, Uniwersytecie i Instytucie). Wreszcie Ogniska interwenjują w różnych sprawach u miejscowych władz oraz udzielają porad prawnych Kolegom i ludności.

Jeszcze jedno musimy z naciskiem zaznaczyć, że Ogniska są *najgęściej rozrzuconemi placówkami pracy* społecznej — a docierają do najdalszych zakątków naszych ziem wschodnich.

POWIAT:	Ilość członków Z. P. N. S. P.	Ilość etatów nauczycielskich wogóle	Stosunek procentu związkowców do nauczycielstwa	Ilość Ognisk	Ilość nadesłanych sprawozdań	Ilość Zjazdów i zebrań Ognisk	Ilość ilustracyj	Wartość majątku Ogniska
Brasław . . .	88	298	29,5	9	4	29	1	3,25
Dzisna . . .	215	335	64,1	12	10	78	6	280,55
Mołodeczno .	140	174	80,4	8	8	84	11	1061,85
Oszmiana . .	165	222	74,3	10	10	111	5	2791,41
Postawy . . .	132	224	58,9	10	9	55	6	1530,00

Ilość sekcyj	Ilość bibljotek	Ilość tomów	Ogniska prenumerujące czasopisma	Dokształcanie się na W.K.N. i P.K. U. Dalsze studja	Bierze udział w publicystyce	Udzielono ważniejszych porad i int.	Kas Samopomocy	**Ogólny stan działalności**
5	—	—	3	4	1	9	—	Praca na terenie powiatu brasławskiego jest dopiero w stadjum organizacji. Oddział Powiatowy mieści się w Opsie co wielce utrudnia mu działalność. Do sprawniej działających Ognisk należą Dryświaty.
20	5	200	19	32	5	20	—	W roku 1929 przeprowadzono reorganizację Oddziału Powiatowego i obecnie praca rozwija się pomyślnie. Oddział Powiatowy zakłada Kasę i wynajął lokal. Większą żywotność wykazują Ogniska: Głębokie i Prozoroki.
13	5	744	11	8	2	23	—	Praca na terenie powiatu jest prowadzona wolno ale systematycznie. Powiat zajmuje drugie miejsce w Okręgu pod względem procentowej przynależności nauczycielstwa do Związku. Ogniska wszystkie wykazują żywotność.
13	6	908	41	20	6	50	—	Praca na terenie Powiatu jest utrzymana na wysokim poziomie. Oddział posiada własne urządzenie biurowe, Kasę Oszczędnościowo-pożyczkową i Księgarnię.
5	4	507	11	21	3	35	—	Powiat pod względem organizacyjnym dość zaniedbany jednak ostatnio, wskutek napływu nowych ludzi, wykazuje dużą żywotność, i jest nadzieja, że wkrótce dorówna pod każdym względem innym powiatom.

POWIAT:	Ilość członków Z. P. M. S. P.	Ilość etatów nauczycielskich wogóle	Stosunek procentu związkowców do nauczycielstwa	Ilość Ognisk	Ilość nadesłanych sprawozdań	Ilość Zjazdów i zebrań Ognisk	Ilość ilustracyj	Wartość majątku Ogniska
Święciany . .	150	258	58,1	13	10	60	7	2350,46
Wilejka . . .	157	274	57,2	10	8	50	7	326,45
Wilno (powiat i miasto) . .	357	680	52,5	19	11	86	7	1656,75
Baranowicze .	212	292	72,6	13	8	72	1	832,85

Ilość sekcyj	Ilość bibljotek	Ilość tomów	Ogniska prenumerujące czasopisma	Dokształcenie się na W.K.N. i P.K.U. Dalsze studja	Bierze udział w publicystyce	Udzielono ważniejszych porad i inter.	Kasa Samopomocy	Ogólny stan działalności
7	5	419	16	20	1	20	1	Do niedawna Oddział Powiatowy mieścił się w N-Święcianach, co wielce utrudniało pracę. Obecnie przeniesiono siedzibę Oddziału do Święcian, wynajęto lokal i rozpoczęto planową pracę. Powiat pod względem organizacyjnym zaniedbany. Poważniejszą działalność wykazują Ogniska: Hoduciszki i Kiemieliszki.
4	3	180	14	45	1	10	—	Praca organizacyjna na terenie tego Powiatu przechodziła pewne załamania, obecnie jednak stosunki się unormowały, praca odbywa się normalnie. Oddział posiada lokal i Kasę pożyczkową.
9	2	219	11	50	5	40	1	Oddział Powiatowy ostatnio rozwinął akcję lustracyj Ognisk, co przyczyniło się w znacznej mierze do pobudzenia żywotności organizacji na terenie Powiatu. Większą działalność wykazują ogniska: Mejszagoła i Troki. Ognisko Wileńskie w ostatnim czasie wzrosło pod względem liczbowym, jednak większej działalności nie przejawia.
8	4	92	13	5	1	15	—	Powiat dość silny pod względem organizacyjnym, jednak ostatnio praca załamała się z powodu zdekompletowania Zarządu Oddziału Powiatowego.

POWIAT	Ilość członków Z. P. N. S. P.	Ilość etatów nauczycielskich wogóle	Stosunek procentu związkowców do nauczycielstwa	Ilość Ognisk	Ilość nadesłanych sprawozdań	Ilość Zjazdów i zebrań Ognisk	Ilość ilustracyj	Wartość majątku Ogniska
Lida	246	347	70,8	14	6	39	5	2029,14
Nieśwież . .	198	276	71,7	8	4	36	7	997,20
Nowogródek .	204	201	70,1	12	12	111	12	1545,05
Słonim . . .	148	176	84,—	8	7	56	6	159,48

Ilość sekcyj	Ilość bibljotek	Ilość tomów	Ogniska prenumerujące czasopisma	Dokształcenie się na W.K.N. i P.K.U. Dalsze studja	Bierze udział w publicystyce	Udzielono ważniejszych porad i inter.	Kas Samopomocy	**Ogólny stan działalności**
9	3	219	10	19	1	16	1	Powiat pod względem organizacyjnym do niedawna zaniedbany. Ostatnio po podzieleniu Powiatu na 2 Lida i Szczuczyn rozwinął szeroką działalność i obecnie stoi dość silnie pod względem organizacyjnem. Oddział Pow. organizuje Kasę i Księgarnię.
8	4	92	7	9	1	50	—	Powiat pod względem organizacyjnym stoi dobrze.
12	3	184	31	30	10	20	1	Oddział Powiatowy dokonał szczegółowych lustracyj wszystkich Ognisk i wskutek tego praca na terenie znacznie się ożywiła. Oddział posiada własny lokal i Kasę.
5	2	135	8	24	4	30	1	Powiat zajmuje pierwsze miejsce pod względem procentowej przynależności nauczycielstwa do Związku. Warunki pracy ma dość trudne. Odczuwa się dotkliwy brak ludzi do pracy w samym Słonimie.

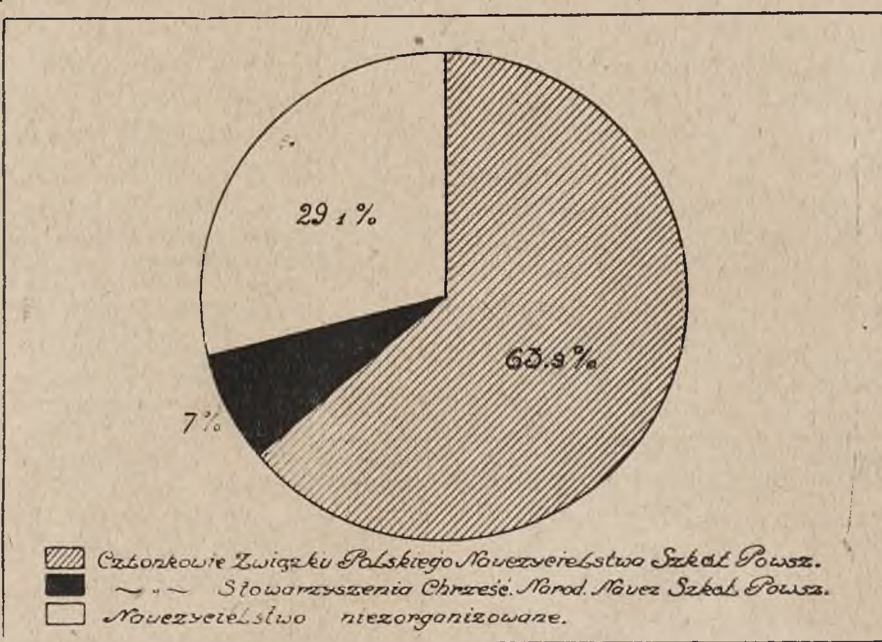
POWIAT:	Ilość członków Z. P. N. S. P.	Ilość etatów nauczycielskich wogóle	Stosunek procentu związkowców do nauczycielstwa	Ilość Ognisk	Ilość nadesłanych sprawozdań	Ilość Zjazdów i zebrań ognisk	Ilość ilustracyj	Wartość majątku Ogniska
Stołpce . . .	136	209	65,–	7	7	56	5	1089,94
Szczuczyn k/Lidy	124	191	64,9	7	5	31	1	1105,39
Wołożyn . . .	178	216	82,4	11	11	130	10	2219,41
Razem . .	2850	4463	63,9	171	124	1084	105	19.979,19

Ilość sekcyj	Ilość bibljotek	Ilość tomów	Ogniska prenumerujące czasopisma	Dokształcenie się na W.K.N. i P.K. U. Dalsze studja	Bierze udział w publicystyce	Udzielono ważniejszych porad i inter.	Kas Samopomocy	Ogólny stan działalności
11	6	243	8	41	4	48	—	Oddział Powiatowy zorganizowany dopiero 1928 roku i nie zdążył jeszcze objąć ramami organizacyjnemi całego powiatu. Ostatnio wykazał dużą ruchliwość.
7	4	180	6	15	1	20	—	Oddział Powiatowy zorganizowany dopiero w roku 1930.
20	7	428	25	26	2	50	—	Powiat zajmuje drugie miejsce pod względem procentowem przynależności nauczycielstwa do Związku. Oddział Powiatowy wykazuje sprężystość działalności i jest pierwszym Oddziałem jeżeli idzie o terminowe i należyte załatwianie spraw.
151	108	5390	134	369	48	456	5	

ZESTAWIENIE

procentowe przynależności Nauczycielstwa Szkół Powszechnych do organizacyj nauczycielskich w dniu 1.V-1930 w Okręgu Szkolnym Wileńskim.

L.p.	POWIAT	Ilość etatów	Ilość członków Z. P. N. S. P.	Stosunek procentowy	Ilość człon. Ch. Nar. Stow.	Stosunek procentow.	Ilość naucz. nie zorganiz.	Stosunek procentowy	UWAGI
1	Słonim	176	148	84%	6	3,4	22	12,6	
2	Wołożyn	216	178	82,4	5	2,3	33	15,3	
3	Mołodeczno . . .	174	140	80,4	6	3,5	28	16,1	
4	Oszmiana	222	165	74,3	14	6,3	43	19,4	
5	Baranowicze . .	292	212	72,6	—	—	80	27,4	
6	Nieśwież	276	198	71,7	—	—	78	28,3	
7	Lida	347	246	70,8	—	—	101	29,2	
8	Nowogródek . .	291	204	70,1	—	—	87	29,9	
9	Stołpce	209	136	65 —	—	—	73	35,—	
10	Dzisna	335	215	64,1	47	14 —	73	21,9	
11	Szczuczyn . . .	191	124	64,9	3	1,5	64	33,6	
12	Postawy	224	132	58,9	14	5,2	78	34,9	
13	Święciany	258	150	58,1	6	2,3	102	39,6	
14	Wilejka	274	157	57,2	26	9,5	91	33,3	
15	Wilno miasto i pow. W.-Trocki	680	357	52,5	135	19,8	188	27,7	
16	Brasław	298	88	29,5	51	17,1	159	53,4	
	Razem . . .	4463	2850	63,9	313	7%	1300	29,1	

KOMUNIKATY.

KURS PRACY SPOŁECZNO-OŚWIATOWEJ.

Wydział Społeczno Oświatowy Związku P. N. S. P. urządza w Zakopanem od 10 lipca do 30 lipca b. r. wakacyjny kurs pracy społeczno oświatowej.

Program kursu obejmuje: 1. socjalogję wychowania; 2. psychologję grupy; 3. etnologję; 4. życie gospodarcze; 5. dzieje pracy oświatowej w Polsce; 6. organizację formy i metody pracy społeczno oświatowej; 7. pracę oświatową wśród nauczycielstwa; 8. ustrój, zadania i formy pracy samorządu terytorjalnego; 9. technika życia stowarzyszeniowego.

Kurs jest bezpłatny. Kwatery zbiorowe również bezpłatne. Uczestnicy kursu ponoszą koszty wyżywienia, które obliczać trzeba na 5—6 zł. dziennie. Podanie o przyjęcie na kurs wraz z życiorysem kandydaci winni nadsyłać do 1 czerwca b.r. za pośrednictwem Okręgów Związku P. N. S. P., które, dołączywszy do nich swą opinję, prześlą je do Wydziału Społeczno Oświatowego Związku (Warszawa Świętokrzyska 30 m. 11).

WYCIECZKA.

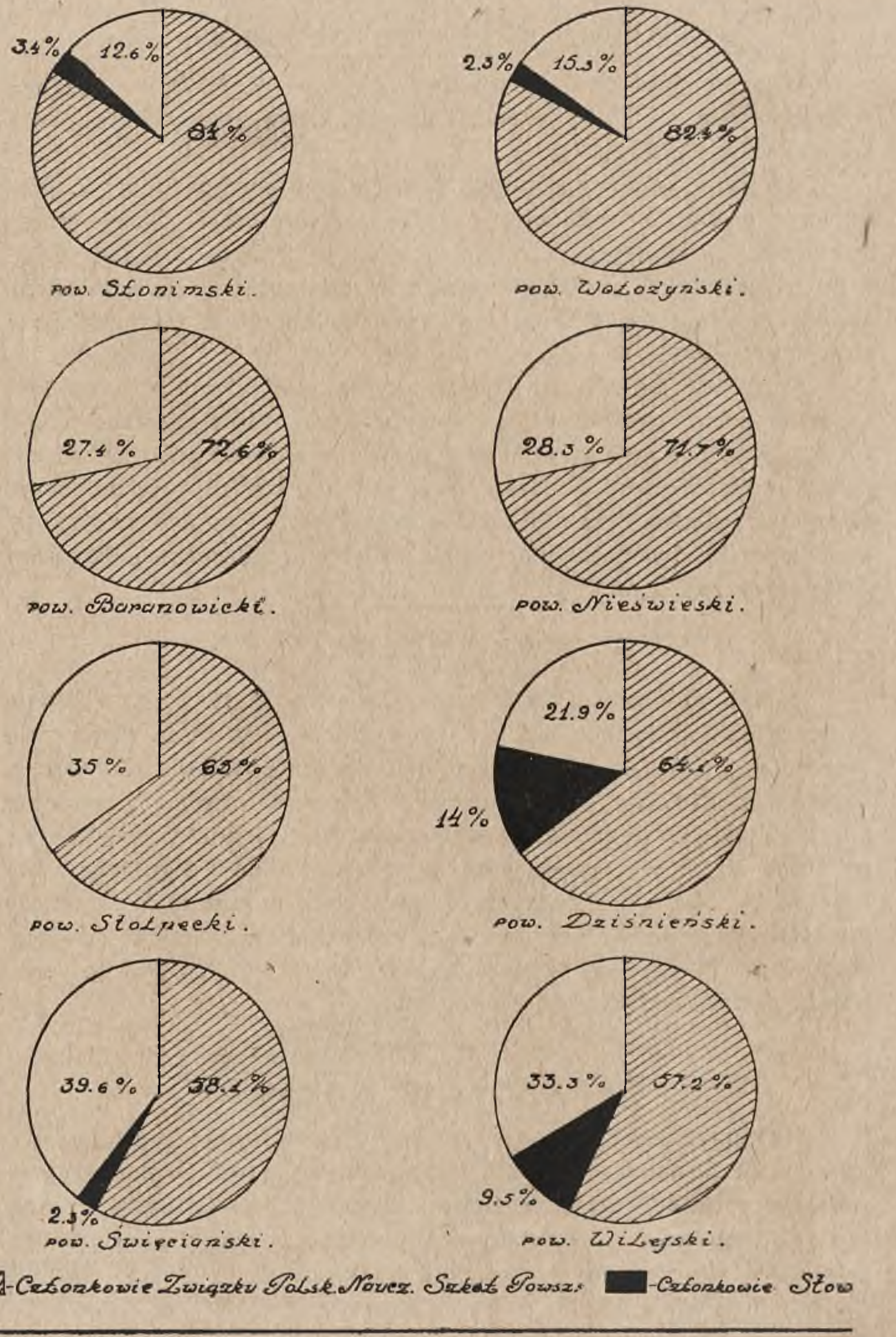
Zarząd Oddziału Powiatowego Związku P. N. S. P. w Wilnie organizuje w miesiącu lipcu b. r. wycieczkę na teren Małopolski Wschodniej. Marszrutą przewiduje zwiedzenie Lwowa, Tarnopola, Zaleszczyk, Kołomyj, Stanisławowa, Sambora, Stryja, Borysławia i inne. Przypuszczalne koszta wycieczki (bilety i noclegi) oblicza się na sumę 90 zł. Wycieczka wyrusza z Wilna w dniu 4-go lipca i potrwa 12 — 14 dni. Zgłoszenia z zadatkiem w sumie 20 zł. należy nadsyłać do dnia 15 czerwca b. r. na rachunek Oddziału Powiatowego Z. P. N. S. P. w Wilnie ul. 3-go Maja 13—7. W zgłoszeniu należy podać dokładny adres pocztowy.

WAKACYJNE KURSY.

Na kursy: metodyczno-pedagogiczny, gimnastyki i śpiewu, rysunków i robót dla nauczycieli szkół prywatnych mogą być również przyjmowani nauczyciele(ki) mający składać uzupełniającą maturę seminarjalną.

Podania razem z opłatą w sumie 50 zł. należy wnosić w terminie do 10 czerwca do kancelarji Okręgu Z. P. N. S. P. w Wilnie, ul. 3 go Maja 13—7.

ZESTAWIENIE

POWIATAMI.

pow. Mołodeczański.

pow. Oszmiański.

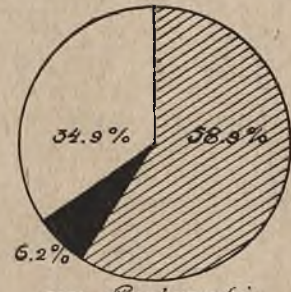
pow. Lidzki.

pow. Nowogródzki.

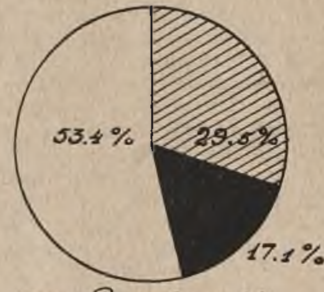
pow. Szczuczyński.

pow. Postawski.

m. Wilno i pow. Wil.-Trocki.

pow. Brasławski.

Chrześć. Narod. Naucz. Szkół Powsz.

☐ Nauczycielstwo niezorganizowane.

LIST DO REDAKCJI

Szanowny panie redaktorze!

Uprzejmie proszę o łaskawe zamieszczenie na łamach poczytnego pisma następującego:

W początkach kwietnia ub.r. złożyłem podanie o przeniesienie mnie do Lublina. Mijały miesiące, a sprawa leżała niezałatwiona, mimo osobistych i piśmiennych wywiadów. Zniecierpliwiony bezskutecznem oczekiwaniem, w styczniu b. r. zwróciłem się do Okręgu Z. P. N. S. P. w Wilnie z prośbą o interwencję w Kuratorjum i w niespełna 3 miesiące sprawa została przychylnie dla mnie załatwioną.

Czując się tem wielce zobowiązany, niech mi wolno będzie na tem miejscu złożyć serdeczne podziękowanie Zarządowi Okręgu Związku w Wilnie, a w szczególności p. Prezesowi Doboszowi za okazaną mi skuteczną, a bezinteresowną pomoc przy przeniesieniu się do Lublina.

Racz przyjąć Sz. Panie Redaktorze wyrazy należnego szacunku i poważania.

Tadeusz Sadrzak
nauczyciel szkoły powsz. w Żołudku,
pow. Szczuczyński k. Lidy.

Lublin, dnia 28.IV. 1930 r.

Drukarnia „Lux", Wilno, Portowa 7, tel. 2-03.

DRUKARNIA
WILNO
LUX